

**Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувач ступеня доктора філософії **Михіденко Марта Олександрівна**, 1996 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2021 році Київський національний університет будівництва і архітектури, здобувши ступінь вищої освіти магістра за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування». З 2021 року навчалась в аспірантурі кафедри містобудування Київського національного університету будівництва і архітектури (очна форма навчання), виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Архітектура та містобудування».

Разова спеціалізована вчена рада PhD 27.191, утворена наказом Київського національного університету будівництва і архітектури № 136/65/25 від 03.07.2025, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради - **Ковальська Гелена Леонідівна**, доктор архітектури, професор, завідувач кафедри теорії архітектури і архітектурного проєктування Київського національного університету будівництва і архітектури;

Рецензент – **Яценко Віктор Олександрович**, доктор архітектури, професор, завідувач кафедри ландшафтної та туристично-рекреаційної архітектури Київського національного університету будівництва і архітектури;

Рецензент – **Зінов'єва Олена Сергіївна** кандидат архітектури, доцент, доцент кафедри дизайну архітектурного середовища Київського національного університету будівництва і архітектури;

Офіційний опонент - **Гнесь Людмила Богданівна**, кандидат архітектури, доцент, доцент кафедри містобудування Інституту архітектури та дизайну Національного університету «Львівська політехніка»;

Офіційний опонент - **Олійник Валентина Дем'янівна**, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу Міжнародного гуманітарного університету.

на засіданні «11» вересня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 19 «Архітектура та будівництво» **Михіденко Марті Олександрівни** на підставі публічного захисту дисертації «Принципи функціонально-планувальної організації сільських територій у приміській зоні м. Києва». за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

Дисертацію виконано в Київському національному університеті архітектури і будівництва, м. Київ.

Науковий керівник **Шебек Надія Миколаївна**, доктор архітектури, професор, завідувач кафедри містобудування в Київському національному університеті будівництва і архітектури.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Дисертація містить нові науково обґрунтовані результати, зокрема сформульовано класифікацію сільських територій, визначено основні принципи функціонально-планувальної організації сільських територій приміської зони Києва та надано пропозиції створення цифрової платформи інтегрованих даних про сільські території приміської зони Києва, яка може бути адаптованою для інших регіонів України.

Дисертація виконана державною мовою. Оформлення дисертації відповідає вимогам, встановленим МОН, а також освітньо-науковою програмою «Архітектура та містобудування».

Здобувач має двадцять наукових публікацій за темою дисертації, з них п'ять статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; одна стаття у науковому виданні, що індексується у наукометричній базі даних Scopus; чотирнадцять тез наукових доповідей у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Михіденко, М. Проблеми визначення межі приміської зони найкрупніших міст України. *Комуніальне господарство міст*, 4(185), 2024. С. 75–81. DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2024-4-185-75-81>
 2. Михіденко, М. Досвід облаштування приміських зон у найкрупніших містах США, Великобританії та Німеччини. *Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування*. 2024. № 70. С.153–162. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.70.153-162>
 3. Михіденко, М. Досвід облаштування сільських територій у приміських зонах найкрупніших міст Китаю. *Містобудування та територіальне планування*. 2024. № 87. С.111–122. DOI: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2024.87.111-122>
 4. Михіденко, М. Сутність і проблеми визначення терміну «сільська територія». *Комуніальне господарство міст*, 6(187), 2024. С.124–129. DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2024-6-187-124-129>
 5. MO Mykhidenko, NM Shebek, VO Timokhin, OD Olkhovets. Sustainable development of the Pirmovo community in the Kyiv region: problems and perspectives. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* 1415 (1), 012037. ISSN: 1755-1315. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1415/1/012037>
- Особистий внесок здобувача: текстова (інформація про іноземний досвід використання цілей сталого розвитку, аналіз програм з забезпечення сільських територій вдалими архітектурними і просторово-планувальними рішеннями; історичний аналіз; SWOT-аналіз; пропозиції з реструктуризації території Пірнівської громади (моделі), висновки, ілюстративна частина, переклад статті на англійську мову, оформлення статті у текстовому редакторі LaTeX.
6. Михіденко, М. Принцип гармонізації у просторовому плануванні сільських територій Київської приміської зони. *Комуніальне господарство міст*, 1(189), 2025. С.187–192. DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2025-1-189-187-192>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Михіденко М.О. Гармонізація середовища у с. Пірново, Київської

області. Матеріали XI Всеукраїнської наукової конференції. Сучасна архітектурна освіта. Синтез мистецтв і гармонізація архітектурного простору. Київ: КНУБА, 2020. С.169-172. URL: https://library.knuba.edu.ua/books/zbirniki/20/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80_%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B0_%D0%B0%D1%80%D1%85%D1%96%D1%82_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0_%D0%A5%D0%86.pdf

2. Михіденко М.О. Психо-емоційний вплив громадського простору на жителів міста. Містобудування: проблеми і перспективи розвитку: тези доповідей II науково-практичної конференції. Київ: КНУБА, 2020. С. 56-57. URL:

https://www.knuba.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/09/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%9C%D0%91-%D0%9A%D0%9D%D0%A3%D0%91%D0%90_2020.pdf

3. Михіденко М.О. Вплив оформлення навчального простору на формування художнього смаку у дошкільнят. Еволюція уявлень в архітектурній і художній освіті: погляд в майбутнє: матеріали міжнар.наук.-практ. інтерн.-конф. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 276 с. ISBN 978-966-695-537-4 URL: <https://eprints.kname.edu.ua/56956/>

4. Михіденко М.О. Забезпечення сталого розвитку сільських поселень на прикладі с. Пірнове Київської області. Містобудування: проблеми і перспективи розвитку: тези доповідей третьої науково-практичної конференції. Київ: КНУБА, 2021. С. 33-34. URL: https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%A2%D0%B5%D0%B7_2021-2.pdf

5. Михіденко М.О., Шебек Н. М. Трансформаційні процеси розвитку територіальних громад в Україні. Філософія науки, техніки і архітектури в гуманістичному вимірі: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Відп. за вип. І.В. Чорноморденко. Частина I. Київ: КНУБА, 2021. С. 193-194.

6. Шебек Н.М., Михіденко М. О. Проблеми соціокультурного розвитку приміської зони Києва. Програма та тези доповідей: Архітектура та Будівництво: нові тенденції і технології. Теорія та практика: Міжнародний науково-технічний форум. Київ: КНУБА, 2021. С.241-242. ISBN 978-617-7605-18-7.

7. Михіденко М.О. Роль сільських територіальних громад в умовах трансформації світового устрою. IV Науково-практична конференція «Містобудування: проблеми і перспективи розвитку». Київ: КНУБА, 2022. С.17-18. URL: https://af.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2025/03/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%A2%D0%B5%D0%B7_2022.pdf

8. Михіденко М.О. Забезпечення енергоефективності сільських територій в умовах трансформацій світового устрою (на прикладі с. Ровжі, Київської

області). Енергоощадні машини і технології, Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: КНУБА, 2022. С. 147- 153. URL: https://library.knuba.edu.ua/books/zbirniki/27/ESMT_Conference_Proceedings_2022_PDF.pdf

9. Михіденко М. О. Баланс між рекреаційним та традиційним землекористуванням у сільській місцевості Італії. Містобудування: проблеми і перспективи розвитку: тези доповідей V науково-практичної конференції. Київ: КНУБА, 2023. С. 19-20. URL: https://www.knuba.edu.ua/wpcontent/uploads/2023/04/sbornyk_2023.pdf

10. Михіденко М.О. Проблеми містобудівного розвитку приміських зон України. Світ наукових досліджень. Випуск 18: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції. ГО "Наукова спільнота"; WSSG w Przeworsku. – Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б. С. 285-286. URL: https://www.economy-confer.com.ua/data/downloads/file_1690536924.pdf

11. Михіденко М.О. Вплив «смартизації» на забезпечення сталого розвитку територіальних громад. Економіка відновлення міст: 36. матеріалів Міжнародного урбаністичного форуму, Київський національний економічний університеті імені Вадима Гетьмана. Київ: КНЕУ, 2023. С. 338-341. URL: https://kneu.edu.ua/ua/fm_depts/departament_of_regional_studies_and_tourism/Conferents/17/urbanforum-2023/

12. Михіденко М.О. Шебек Н.М. Важливість визначення поняття «сільська територія». Перспективи розвитку територій: теорія і практика. поствоєнне відновлення: матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. С.203-205. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15446/1/Zbirnik%20tez%202024%20rik%202003.pdf>

13. Михіденко М.О. «Проблеми відбудови та реконструкції позаміських сільських територій та поселень України». Сучасна архітектурна освіта. Відбудова та розвиток в європейському контексті: матеріали XV Всеукраїнської наукової конференції. Київ.: КНУБА, 2025. С.83-85. URL: https://library.knuba.edu.ua/books/zbirniki/20/2025/Suchasna_arkhitekturna_osvita_XV.pdf

14. Михіденко М.О. Впровадження результатів дисертаційного дослідження у проєкт відбудови сільських територій. Містобудування: проблеми і перспективи розвитку: тези доповідей сьомої науково-практичної конференції. Київ: КНУБА, 2025. С.23-24. URL: https://drive.google.com/file/d/1faopuqbJ13I-iOE717E1ILI_FSzxuSat/view

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Голова ради - доктор архітектури, професор **Ковальська Гелена Леонідівна**, завідувач кафедри теорії архітектури і архітектурного проєктування Київського національного університету будівництва і архітектури. Дякую офіційним опонентам і рецензентам, які ретельно опрацювали представлену наукову працю і надали низку важливих зауважень, з якими я погоджуюсь. Зауваження: у доповіді можна було б більш детально розкрити особливості

проектних впроваджень наукових досягнень здобувача. Роботу підтримую, тема актуальна, дисертація виконана у повному обсязі з дотриманням усіх вимог.

Рецензент - доктор архітектури, професор **Яценко Віктор Олександрович** завідувач кафедри ландшафтної та туристично-рекреаційної архітектури Київського національного університету будівництва і архітектури, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Обмежена кількість порівняльних таблиць. У першому розділі, попри глибину аналізу зарубіжного досвіду, доцільно було б доповнити матеріал порівняльними таблицями (наприклад, щодо підходів до зонування, управління, участі громад тощо), що полегшило б сприйняття аналітичного матеріалу.

2. Формалізація критеріїв типології. Запропонована авторкою типологія сільських територій у другому розділі є цінною, однак бажано було б чіткіше представити набір критеріїв у табличній або матричній формі. Це підвищило б рівень її уніфікованості й можливість застосування в інших регіонах.

3. Розширення порівняльної бази аналізу. У підрозділі 1.4 першого розділу (с. 69) доцільним виглядало б доповнення огляду зарубіжного досвіду аналізом практики функціонально-планувальної організації приміських зон Франції, з огляду на її розвинену систему регіонального та міжмуніципального планування, а також широке використання інструментів просторової координації.

4. Візуальна репрезентація даних. Деякі аналітичні матеріали, зокрема результати SWOT-аналізу територіальних громад та показники демографічної динаміки, доцільно було б додатково подати у вигляді графічної візуалізації, що сприяло б більш цілісному сприйняттю комплексної інформації та підвищенню інформативності дослідження.

5. Врахування змін під час воєнного стану. В умовах воєнного конфлікту в Україні змінюється логіка просторових пріоритетів, мобільності, функціональності територій. Було б актуальним окреслити, які виклики або адаптації моделей можливі у таких умовах.

6. Використання україномовного оформлення візуальних матеріалів. В окремих ілюстраціях (1.6, 1.7, 1.9) присутні англійські підписи, які варто було б подати українською мовою відповідно до вимог дисертаційного оформлення.

7. Поглиблення інтеграції громад у процеси планування. Варто було б більше розкрити роль місцевих громад у процесах прийняття рішень щодо просторового планування, як ключовий елемент сталого розвитку на місцевому рівні. Бажано після захисту дисертації направити висновки та рекомендації у відповідні державні та громадські організації для впровадження результатів у нормативні документи.

Рецензент - кандидат архітектури, доцент **Зінов'єва Олена Сергіївна**, доцент кафедри дизайну архітектурного середовища Київського національного

університету будівництва і архітектури, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Методологічні підходи та методологічна послідовність:

- У роботі недостатньо чітко визначено критерії розмежування понять "сільська територія" та "приміська зона", що може призводити до неоднозначних інтерпретацій результатів дослідження. Доцільно було б запропонувати більш чіткі просторові та функціональні критерії для їх розмежування.

- Методологія ГІС-аналізу та моделювання потребує детальнішого розкриття, зокрема, опису конкретних алгоритмів та параметрів, що використовувались при створенні функціонально-планувальної моделі сільських територій.

- У вступі поставлено завдання "розробити класифікацію сільських територій", але в розділі 2 класифікація представлена як готовий результат без достатнього обґрунтування процесу її створення. Потрібно було чіткіше показати етапи розробки класифікації та її валідації.

2. Співвідношення теорії та практики

- Надмірна увага до одного прикладу (Пірнівська громада) може обмежувати універсальність висновків для всієї приміської зони.

- Виділені 8 факторів взаємодії (економічні, політичні, соціальнодемографічні тощо) представлені описово, але відсутня кількісна оцінка їх впливу та взаємозв'язків. Можливо було розробити систему вагових коефіцієнтів або матрицю впливу факторів.

- 12 критеріїв класифікації (рис. 2.10-2.12) є надмірно деталізованими, що ускладнює практичне застосування. Можливо було виділити основні та додаткові критерії, створити спрощену робочу версію.

- У дослідженні бракує поглибленого аналізу впливу земельної реформи в Україні на функціонально-планувальну організацію сільських територій у приміській зоні, що є важливим фактором в сучасних умовах.

- Недостатньо уваги приділено питанням енергоефективності та впровадження відновлюваних джерел енергії як складової сталого розвитку сільських територій.

Наочність ілюстрацій

- Ефективні ілюстрації: Рис. 2.1 - чітка структурно-графічна модель методики Рис. 2.6 - детальна карта поясів віддаленості Рис. 2.3-2.5 - порівняльний аналіз з міжнародними агломераціями.

- Проблемні ілюстрації: Рис. 2.10-2.12 - типологія представлена у вигляді складних схем, які важко сприймаються Рис. 2.9 - фактори впливу показані схематично без кількісних характеристик.

3. Дискусійні тези:

- Запропонована автором функціонально-планувальна модель передбачає значну роль координаційних органів, однак залишається дискусійним питання про їх інституційну спроможність та правовий статус у сучасній структурі місцевого самоврядування в Україні.

- Теза про необхідність комплексного підходу до розвитку сільських територій є безумовно правильною, проте в умовах обмежених ресурсів виникає питання про пріоритетність заходів та етапність їх впровадження, що

недостатньо висвітлено в роботі.

4. Уточнення та побажання:

- Варто було б більш детально розглянути питання синергії та конфліктів інтересів між різними стейкхолдерами (місцеві жителі, дачники, інвестори, органи влади) в контексті функціонально-планувальної організації територій.

- Доцільно було б доповнити дослідження порівняльним аналізом економічної ефективності різних моделей функціонально-планувальної організації сільських територій.

- Рекомендується розширити практичну частину роботи розробкою конкретних механізмів впровадження запропонованих заходів з урахуванням можливостей державно-приватного партнерства.

- Варто розглянути можливості адаптації запропонованої моделі до інших великих міст України, визначивши універсальні та специфічні елементи.

- Виявлені ключові фактори успішного розвитку сільських територій (комплексне планування, сталість, транспортна доступність, соціальні аспекти) є цінними, але потребують більш детального алгоритму їх впровадження в українських умовах.

- Рекомендації щодо адаптації зарубіжного досвіду могли б бути більш структурованими з урахуванням специфіки різних типів територіальних громад.

Офіційний опонент - кандидат архітектури, доцент **Гнесь Людмила Богданівна**, доцент кафедри містобудування Інституту архітектури та дизайну Національного університету «Львівська політехніка» надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У Розділі 1. Підрозділ 1.2. «Історичний аспект освоєння сільських територій» представлений авторкою загальний екскурс еволюції сільських територій від часів неолітичної революції (це приблизно 10 000 років тому) та Давнього Єгипту (ст. 40) видається зайвим і таким, що не містить новизни до задекларованої теми дослідження. Натомість у дослідженні варто було б більше проаналізувати трансформації сільських територій періоду 50 - 60 х років ХХст.

2. Не зрозумілими є критерії, на основі яких авторка проводить аналіз, та формулює принципи, моделі, і рекомендації щодо функціонально-планувальної організації сільських територій приміської зони Києва. Робота мала б вищу практичну і наукову цінність, якби було визначено вагомість тих чи інших чинників, або встановлена хоча б приблизна їхня пріоритетність.

3. У запропонованому здобувачкою функціональному поділі територій на зони: житлові, аграрні, природоохоронні, транспортно-інфраструктурні, зони для реабілітації та відновлення - очевидно не вистачає виробничих зон, які можуть дуже суттєво впливати на розвиток територій. Окремі підрозділи перенасичені зайвою інформацією, зокрема надто детальними описами історичної складової сіл Пірнівської ОТГ(ст.129 -133), та села Ровжі (ст. 137, 140, 143).

4. У дисертації є посилання на 274 джерела інформації, однак далеко не всі згадані здобувачкою автори публікацій внесли помітний вклад саме в теорію функціонально-планувальної організації сільських територій приміських зон крупних міст. Слід зазначити, що авторка оперує посиланнями здебільшого на

київських авторів, і звертає недостатньо уваги на наукові доробки інших науковців-дослідників сільських територій, зокрема авторів Полтавської і Львівської архітектурних шкіл. Наприклад монографія проф. Б.Черкеса «Город и аграрная среда» могла б стати для даної роботи доречним теоретичним підґрунтям.

5. Оформлення списку джерел децю відрізняється від чинних вимог.

Офіційний опонент – кандидат географічних наук, доцент **Олійник Валентина Дем'янівна**, доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу Міжнародного гуманітарного університету надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Структурованість завдань дослідження. У вступі доцільно було б більш чітко структурувати завдання дослідження, та розширити їх перелік (до 3) за другим та третім розділами.

2. Теоретичний аналіз. У першому розділі, крім аналізу досвіду функціонально-планувальної організації сільських територій у зарубіжних країнах, який відображає в основному агломераційні дослідження, бажано було б розглянути напрацювання зарубіжних дослідників з питань термінології за темою дисертаційного дослідження.

3. Методика дослідження. При широкому та змістовному підході до обрання методів та методики дослідження приміської зони м. Києва, викликає питання обґрунтованості порівняння Київської агломерації з Рейнсько-рурською та Детройт(США) також відсутнє посилання в роботі на даний рисунок 2.5 (сторінка 214) та його аналіз. При проведенні SWOT-аналізу Пірнівської громади (с.142) доцільно було внести пропозиції, які, наприклад, посилюють сильні сторони (наявність водних об'єктів) із використанням можливостей та нейтралізувати зовнішні загрози шляхом використання сильних сторін.

4. Ілюстративність. У підрозділах першого розділу, а саме 1.1 та 1.3 в аналітичних частинах, варто було б ширше застосувати ілюстративний матеріал: схеми, графіки, аналітичні таблиці – для підсилення порівняльного аналізу. В деяких ілюстраціях дисертації авторка використовує дрібний шрифт, який не дає змогу повноцінно оцінити вміст представленого графічного матеріалу (рис. 1.1., 1.2., 1.7., 1.9.). В ілюстраціях 1.6., 1.7., 1.9. наявні англійські підписи, які доцільно було б перекласти українською мовою з метою забезпечення доступності матеріалу для ширшої аудиторії та сприяння популяризації проблематики розвитку сільських територій. Викликає питання розміщення рисунків: у роботі, наприклад, рис. 2.4 зображено на 213 стор., а посилання на нього на сторінці 219, що утруднює наочність сприйняття. Певна кількість рисунків (2.6, 2.7. С. 124, 126) не мають посилань в тексті роботи. На рисунку 2.6. (стор. 124) Чернігівська область підписана як Київська та Чернігівська. Відбулось зміщення надпису, яке не було виправлене.

5. Стилiстичнi помилки. У роботi спостерiгаються стилiстичнi помилки. Наприклад, «Виявилось, що не всi напрямки налiчують в собi три типи поясiв. Адже самi межi Києва та Киiвської областi є нерiвномiрними. Таким чином, територiї. Отже, автор враховує адмiнiстративно-територiальнi вiдносини рeгiону»(цит.С.125). Крiм того в роботi є орфографiчнi та пунктуацiйнi помилки, наприклад «У 1970х роках на пiвнiч вище вiд меж села Ровжi, за 7,5 кiлометри, було закладено дачний кооператив «Ровжi».» (цит. С. 133) та iн.

6. Мiжнародний досвiд. Поданий аналiз зарубiжних прикладiв функцiонально-планувальної органiзацiї сiльських територiй заслуговує на розширення у виглядi графiчних схем адаптованих до умов України.

7. Опис моделей. Було б доцiльно деталiзувати етапи розробки функцiонально-планувальних моделей для окремих населених пунктiв, що дало б змогу краще розкрити потенцiал iх масштабування та адаптацiї.

8. Мiсцева участь. Варто було б бiльш акцентовано розкрити роль мiсцевих громад у розробцi та реалiзацiї планувальних рiшень, зокрема в контекстi сучасних практик партисипативного планування.

Результати вiдкритого голосування:

«За» - 5 членiв ради,

«Проти» - немає членiв ради.

На пiдставi результатiв вiдкритого голосування разова спецiалiзована вчена рада присуджує **Михiденко Мартi Олександрiвнi** ступiнь доктора фiлософiї з галузi знань 19 «Архiтектура та будiвництво» за спецiальнiстю 191 «Архiтектура та мiстобудування».

Вiдеозапис трансляцiї захисту дисертацiї додається.

Голова разової спецiалiзованої
вченої ради

Гелена КОВАЛЬСЬКА

Пiдпис голови разової спецiалiзованої
вченої ради Гелени Ковальської засвiдчую:
Вчений секретар КНУБА

Микола КЛИМЕНКО